

کزین برتر اندیشه برنگذرد

به نام خداوند جان و خرد

فردوسی و شاهنامه

مشخصات نسخه‌های خطی مورد استفاده ما

در شماره‌های پیشین اشاره کردیم که انتشارات شاهنامه از سال‌ها پیش در حال تهیه نسخه‌ی کاملی از شاهنامه‌ی فردوسی است که با تلاشی بسیار زیاد و بیش از دو دهه و با استفاده از معروف‌ترین، معتبرترین و مستندترین نسخه‌های خطی موجود در مراکز علمی و کتابخانه‌های معتبر دنیا، مراحل پژوهش و استنساخ و دست‌نویسی به پایان رسیده و در مرحله‌ی حروف‌چینی می‌باشد. این مجموعه بدون تردید می‌تواند یکی از مستندترین شاهنامه‌های پژوهشی، علمی و تطبیقی باشد که تاکنون در دست‌رس علاقه‌مندان قرار گرفته است. انتشارات شاهنامه بسیار امیدوار است که این مجموعه‌ی ۱۵ جلدی با همت دوست‌داران فردوسی و شاهنامه هر چه زودتر زیر چاپ برود. بخش فرهنگی مجله‌ی فردوسی آماده دریافت پیشنهادهای علاقه‌مندان می‌باشد.

«مجله‌ی فردوسی»

$7\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ اینچ، تقریباً برابر با $29/5 \times 18$

سانتی‌متر. در هر صفحه ۲۵ خط شعر وجود دارد که طول هر خط $4\frac{1}{4}$ اینچ، تقریباً برابر با $10/5$ سانتی‌متر است. نوع خط نستعلیق ریز در چهار ستون آراسته شده با خط آب‌طلا و با صفحه‌آرایی زیبا و سرفصل و عنوان‌های مناسب و تذهیب شده می‌باشد.

تاریخ تحریر این نسخه ذی‌العقد ۱۰۲۳ هـ. ق برابر با ۱۶۱۴ میلادی است.

این نسخه با مقدمه‌ی قدیم آغاز می‌شود. تعداد کل بیت‌های این نسخه از ۴۸۰۰۰ بیت تجاوز نمی‌کند. کتاب دارای ۴۰ مینیاتور بسیار زیبا و به سبک مینیاتورهای ایرانی است که هر یک از آن‌ها قسمت بیشتتری از صفحه را پوشانده‌اند.

نسخه‌بردار این کتاب فردی است به نام:

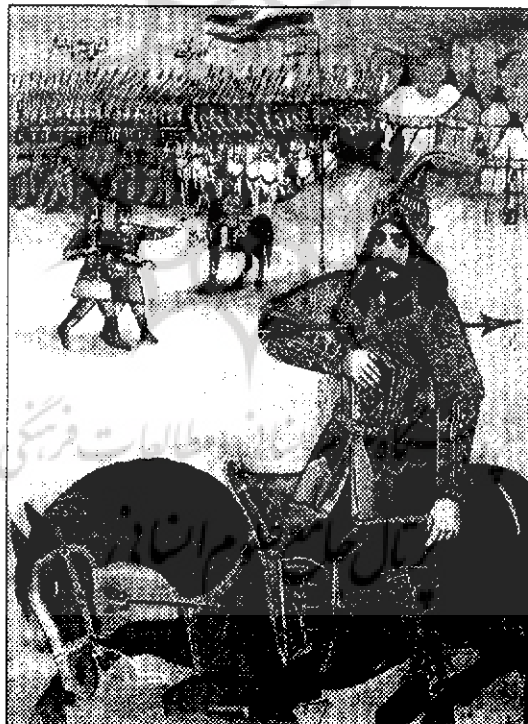
* ابن حسین محمد زمان خاتون ابادی *

۱۰- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی

خطی شماره Add. 27,258 - کتابخانه‌ی

ملی بریتانیا - لندن

مشخصات = ۶۶۰ صفحه روبه‌روی هم که در مجموع ۱۳۲۰ صفحه می‌شود. قطع کتاب $25/5 \times 24$ اینچ، تقریباً برابر با $14\frac{1}{4} \times 9\frac{1}{4}$ سانتی‌متر. در هر صفحه ۲۵ خط شعر وجود

مینیاتورها به مرور زمان کثیف شده و رنگ‌ها پاک شده و از کیفیت و محتوای اصلی آن‌ها کاسته شده است. نسخه‌بردار این کتاب فردی است به نام:

* محمد مومن بن کمال‌الدین *

۹- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی

خطی شماره Add. 16,761

مشخصات = ۵۲۵ صفحه مقابل هم که در مجموع ۱۰۵۰ صفحه می‌شود. قطع کتاب

۸- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی

خطی شماره Add. 7724 - کتابخانه‌ی

ملی بریتانیا - لندن

مشخصات = ۴۷۱ صفحه روبه‌روی هم که در مجموع ۹۴۲ صفحه می‌شود. قطع کتاب $24 \times 21/5$ اینچ، تقریباً برابر با $8\frac{3}{4} \times 13\frac{3}{4}$ سانتی‌متر. در هر صفحه ۲۷ خط شعر وجود دارد که طول هر خط $5\frac{1}{4}$ اینچ، تقریباً برابر با ۱۳ سانتی‌متر است. نوع خط نستعلیق در چهار ستون کادربندی شده با آب طلا و با عنوان‌های مناسب. طبق معمول اکثر نسخه‌های خطی در هر صفحه ۴ ستون کادربندی شده وجود دارد که در هر ستون یک مصرع و در مجموع ۲ بیت کامل در هر خط افقی کتاب نوشته شده است.

تاریخی که در این نسخه مشاهده می‌شود و ظاهراً تاریخ استنساخ این نسخه می‌باشد، ربیع‌الاول ۱۰۲۱ هـ. ق برابر با ۱۶۱۲ میلادی است.

این نسخه با مقدمه‌ی بایسنقری آغاز می‌شود. برخی از صفحات این نسخه به علت کهنه و پاره شده تعمیر و بازنویسی شده‌اند. تعداد بیت‌های این نسخه بیشتر از ۴۸۰۰۰ بیت نیست. این نسخه دارای ۱۰ مینیاتور به سبک مینیاتورهای ایرانی است که تمام صفحه‌ی کتاب را فرا گرفته‌اند. بیشتر این

صفحه ۷۵

۱- مقدمه‌ی قدیم ولی خلاصه‌تر از آن چه که در نسخه‌ی خطی شماره Add. 5600 (نسخه متعلق به قرن ۱۶ میلادی) آمده است. (ردیف ۷)

۲- خلاصه‌ای از تاریخ عمومی با فهرستی از نام پادشاهان باستانی ایران.

۳- یک فرهنگ لغت مختصر از واژه‌های قدیمی و مهجور متن شاهنامه که سرآغاز آن با عبارت زیر شروع می‌شود:

* باب الف فی لغة الپهلوی *

و اما متن شاهنامه از دو بخش تشکیل می‌شود:

۱- بخش اول با خواب دیدن فردوسی و وصیت دقیقی به فردوسی به پایان می‌رسد.

۲- بخش دوم بعد از بخش اول و تا پایان کتاب ادامه می‌یابد.

بعضی از صفحه‌های این نسخه به مروز زمان از بین رفته‌اند و پنج مینیاتور به سبک

هندی که کم و بیش آسیب دیده و قسمت‌هایی از آن‌ها محو شده‌اند به صفحات این نسخه اضافه شده‌اند. چنین به نظر می‌رسد که این مینیاتورهای الحاقی متعلق به نسخه‌های خطی دیگری بوده‌اند که به این نسخه اضافه شده‌اند.

همین مینیاتورهایی که به جای‌جای این نسخه افزوده شده‌اند، دارای بخش‌های کوتاهی از یک متن قدیمی‌تر و جداگانه‌ای هستند که معلوم می‌شود از نسخه‌های خطی دیگر کهنه شده و به این نسخه افزوده شده‌اند.

خطی شماره Add. 4943 - کتابخانه‌ی ملی بریتانیا - لندن

مشخصات = ۲۸۲ صفحه روبه‌روی هم که در مجموع ۵۶۶ صفحه می‌شود. قطع کتاب $۱۲\frac{1}{4} \times ۷\frac{1}{4}$ اینچ، تقریباً برابر با $۲۱/۵ \times ۱۹$ سانتی‌متر است. در هر صفحه ۲۵ خط شعر وجود دارد که طول هر یک از خطها $۴\frac{1}{4}$ اینچ، تقریباً برابر با ۱۱ سانتی‌متر می‌باشد و چهار مصرع در هر خط افقی قرار گرفته‌اند. نوع خط این نسخه نستعلیق در چهار ستون کادربندی شده و هر داستان عنوانی مخصوص دارد. تاریخ تحریر این نسخه ربیع‌الاول سال ۱۰۵۴ هـ. ق برابر با ۱۶۴۴ میلادی است.

در صفحه‌ی اول این نسخه‌ی خطی عبارت زیر نوشته شده است:

«Presented by claud Rusel,»

«Esq., Oct. 5, 1781.»

«این کتاب از سوی کلود - راسل تقدیم شده است. پنجم اکتبر ۱۷۸۱» ESQ به گمان ما خلاصه شده نام مکانی است که آقای کلود - راسل در آنجا بوده است.

۱۲- شاهنامه‌ی فردوسی

نسخه‌ی خطی شماره Add.

6609 - کتابخانه‌ی ملی

بریتانیا - لندن

مشخصات = ۶۱۱ صفحه مقابل

هم که در مجموع ۱۲۲۲ صفحه

می‌شود دارد. قطع کتاب $۱۱ \times ۷\frac{1}{4}$

اینچ، تقریباً برابر با $۲۷/۵ \times ۱۹$

سانتی‌متر است. در هر صفحه ۲۵ خط شعر وجود دارد که طول هر یک از خطها $۴\frac{3}{8}$ اینچ، تقریباً برابر با ۱۱ سانتی‌متر می‌باشد و در هر خط افقی چهار مصرع جای گرفته‌اند.

نوع خط این نسخه نستعلیق در چهار ستون کادربندی شده با حاشیه‌ی طلایی و عنوان‌های زیبا. این نسخه ظاهراً باید متعلق به قرن ۱۷ میلادی باشد. در اثر رطوبت و از هم‌گسیختگی، بخش زیادی از این نسخه آسیب دیده است. تعداد بیت‌های این نسخه حدود ۴۸۰۰۰ بیت می‌باشد. پیش از شروع متن اصلی سه موضوع اساسی در این نسخه جلب توجه می‌کنند:

دارد که طول هر خط $۴\frac{1}{4}$ اینچ، تقریباً برابر با ۱۱ سانتی‌متر است. نوع خط نستعلیق در چهار ستون کادربندی شده و آراسته با خط‌های آب‌طلا و عنوان‌های مناسب. تاریخ تحریر این نسخه رمضان ۱۰۳۷ هـ. ق برابر با ۱۶۲۸ میلادی است.

این نسخه با مقدمه‌ی بای‌سنقری آغاز شده و متن آن به چهار قسمت تقسیم می‌شود که هر قسمت آن عنوان جداگانه و مستقلی دارد:

اولین قسمت آغاز شاهنامه است تا جنگ رستم با آکوان دیو.

دومین قسمت با پادشاهی کی‌خسرو به پایان می‌رسد.

سومین قسمت با پادشاهی قباد پایان می‌پذیرد.

چهارمین قسمت تا پایان کتاب است.

احتمالاً متن این نسخه یکی از طولانی‌ترین متن‌ها و در عین حال پر تحریف‌ترین متن‌های موجود شاهنامه است و به همین دلیل و بر طبق محاسبه‌ای که در صفحه‌ی اول کتاب شده است، تعداد کل بیت‌های آن ۶۱۲۶۶ بیت می‌باشد؛ در حالی که اکثریت قریب به اتفاق منابع و ماخذ علمی و تاریخی موجود تعداد کل بیت‌های شاهنامه را ۶۰۰۰۰ بیت اعلام کرده‌اند و بیت‌های بیشتر از این تعداد باید در ردیف بیت‌های الحاقی و یا تحریف شده و یا بدلی باشند.

«ژول‌مول» در صفحه‌ی ۸۲ مقدمه‌ی شاهنامه‌ی خود اشاره‌ای دارد مبنی بر این که این نسخه‌ی خطی به عنوان منبع اصلی لومسدن (Lumsden) در چاپ متنی که در سال ۱۸۱۱ میلادی در کلکته به پایان رسیده است، مورد استفاده قرار گرفته است.

این نسخه دارای ۶۳ مینیاتور زیبا به سبک مینیاتورهای ایرانی است که تعدادی از آن‌ها نصف و تعدادی، بیشتر از نصف صفحه را پوشانده‌اند. چنانچه ژول - مول از این نسخه به عنوان یکی از نسخه‌های مورد استناد خود استفاده کرده باشد به صورتی ناخودآگاه تعداد زیادی از بیت‌های بدلی را وارد کتاب خود کرده است.

نسخه‌بردار این کتاب فردی است به نام:

* نظام ابن میرعلی *

۱۱- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی

صفحه ۳۶

ظاهر امر نشان می‌دهد که این نسخه به وسیله شخصی به نام «.....» (خوانا نیست) برای افسری به نام

«میرزا عیوض بیک سلمانی» نوشته شده است. تاریخ استنساخ این نسخه ظاهراً نامشخص است، ولی فقط عدد ۸ از یک تاریخ نامعلوم در آغاز کتاب دیده می‌شود. در آغاز و پایان این نسخه خطی، مهری دیده می‌شود به نام سید «جلال عالم‌گیر شاهی» که یکی از امرای دوره پادشاهی «اورنگ زیب شاه» بوده است. تاریخ زیر مهر ۱۰۸۸ هـ. ق را نشان می‌دهد.

۱۳- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی خطی شماره Add. 6610 - کتابخانه‌ی ملی بریتانیا - لندن

مشخصات = ۲۱۱ صفحه روبه‌روی هم که در مجموع ۶۲۲ صفحه می‌شود. قطع کتاب $۱۳ \times ۸ \frac{۱}{۲}$ اینچ، تقریباً برابر با $۳۲/۵ \times ۲۱/۵$ سانتی‌متر می‌باشد. در هر صفحه ۲۵ خط شعر وجود دارد که طول هر یک از خطها $۴ \frac{۷}{۸}$ اینچ، تقریباً برابر با $۱۲/۵$ سانتی‌متر است. در هر خط چهار مصرع وجود دارند که یک خط افقی را تشکیل می‌دهند. نوع خط این نسخه نستعلیق است و در چهار ستون کادربندی شده و با حاشیه‌ی طلایی و عنوان‌های مناسب صفحه‌آرایی شده است. این نسخه احتمالاً متعلق به قرن ۱۷ میلادی است. اولین نیمه‌ی این نسخه‌ی خطی دارای ۴۷

مینیاتور است که هر مینیاتور حدود نصف صفحه را تشکیل می‌دهد. مینیاتورها به سبک هندی و از نوع درجه‌ی دوم هستند و رنگ برخی از آن‌ها به علت گذشت زمان از بین رفته است.

۱۴- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی خطی شماره Add. 18,804 - کتابخانه‌ی ملی بریتانیا - لندن

مشخصات = ۲۵۸ صفحه مقابل هم که در مجموع ۷۱۶ صفحه می‌شود. قطع کتاب $۱۴ \times ۹ \frac{۳}{۴}$ اینچ، تقریباً برابر با ۳۵×۲۵ سانتی‌متر می‌باشد. در هر صفحه ۲۰ خط شعر وجود دارد که طول هر یک از خطها $۵ \frac{۱}{۲}$ اینچ، تقریباً برابر با $۱۳/۷۵$ سانتی‌متر است و چهار مصرع یک خط افقی را تشکیل می‌دهند. نوع خط این نسخه نستعلیق است در چهار ستون کادربندی شده طلایی و عنوان‌های مناسب. تاریخ استنساخ این نسخه ربیع‌الاول و رجب سال ۱۱۳۱ هـ. ق برابر با ۱۷۱۹ میلادی می‌باشد. این نسخه به دو بخش تقسیم شده که بخش دوم از دو مجلد مجزا تشکیل شده است. بخش پایانی این نسخه قسمتی از هجوتامه‌ی سلطان محمود را در خود جای داده است.

آن‌گونه که از امضای این نسخه‌ی خطی استنباط می‌شود، این کتاب برای یک فرد نظامی به نام:

* مهتة احکت سکنه جیو * نوشته شده است. نسخ این نسخه «خلیل‌الله هفت کلامی» نام دارد. کتاب دارای ۹۷ مینیاتور زیبا به سبک مینیاتورهای هندی است که تعدادی از آن‌ها تمام صفحه را فرا گرفته‌اند.

۱۵- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی خطی شماره Add. 25, 797 - کتابخانه‌ی ملی بریتانیا - لندن

مشخصات = ۱۳۱ صفحه مقابل هم که در مجموع ۲۶۲ صفحه می‌شود. قطع کتاب $۱۱ \frac{۱}{۲} \times ۸ \frac{۱}{۲}$ اینچ، تقریباً برابر با $۱۷۵ \times ۲۱/۲۵$ سانتی‌متر می‌باشد. در هر صفحه ۲۵ خط

شعر وجود دارد که طول هر یک از خطها $۶ \frac{۱}{۲}$ اینچ، تقریباً برابر با $۱۶/۲۵$ سانتی‌متر است و در هر خط افقی چهار مصرع جای گرفته‌اند.

نوع خط این نسخه نستعلیق است که در چهار ستون کادربندی شده قرار دارد. ظاهراً چنین می‌نماید که این نسخه متعلق به قرن ۱۸ میلادی است.

کتاب به تاریخ ۱۱۲۱ یا ۱۱۲۲ هـ. ق که احتمالاً چهارمین سال حکومت بهادرشاه بوده، مهر خورده است. نسخه‌بردار این کتاب شخصی است به نام:

* میان شیخ خلیل الله *

۱۶- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی خطی شماره Egerton. 682-685 - کتابخانه‌ی ملی بریتانیا - لندن

این شاهنامه همان‌گونه که از شماره ثبت آن پیدا است، از چهار نسخه تشکیل شده است. این چهار نسخه عبارتند از نسخه‌های شماره:

- 682-683-684-685 تعداد صفحه‌های ۴ نسخه‌ی مذکور به ترتیب عبارت است از: نسخه‌ی شماره 682 (۱۹۸ صفحه) نسخه‌ی شماره 683 (۱۸۵ صفحه) نسخه‌ی شماره 684 (۱۵۷ صفحه) نسخه‌ی شماره 685 (۱۴۲ صفحه)

و در مجموع ۶۸۲ صفحه مقابل هم که ۱۳۶۴ صفحه می‌شود. قطع کتاب $۱۶ \frac{۱}{۲} \times ۹ \frac{۳}{۴}$ اینچ، تقریباً برابر با $۴۱/۲۵ \times ۲۴/۵$ سانتی‌متر. در هر صفحه ۲۵ خط شعر وجود دارد که طول هر یک از خطها $۶ \frac{۱}{۲}$ اینچ، تقریباً برابر با ۱۶ سانتی‌متر است. نوع خط این نسخه نستعلیق است که در چهار ستون کادربندی شده قرار گرفته است و در هر خط افقی چهار مصرع و مجموعاً دو بیت وجود دارد.

تاریخ استنساخ این نسخه ربیع‌الاول ۱۲۰۲ هـ. ق برابر با ۱۷۸۸ میلادی است.

تعداد بیت‌های این نسخه تقریباً ۵۸۵۰۰ بیت است. دو مجلد اول شامل نیمی از تمامی اشعار موجود در این نسخه و دو مجلد دیگر شامل بقیه‌ی اشعار شاهنامه می‌باشد. در بخش پایانی نسخه‌ی چهارم این مجموعه، هجوتامه‌ی سلطان محمود وجود دارد که به

صفحه ۲۷

بدون مبالغه می‌توان گفت که وجود ایران از آغاز سده یازدهم تا ایام ما تا حد زیادی مرهون این کتاب مقدس است.

چنان که معلوم است در سده هفتم میلادی ایران و آسیای میانه به تصرف خلافت عرب درآمد جزو محیط زندگی اقتصادی و سیاسی و فرهنگی آن خلافت اسلامی گردید.

لیکن حتی در سده هشتم در میان قشرهای مختلف جامعه ایران، خاصه در محافل اهل علم و دانش و ادب نهضتی آغاز شد که به نام «شعوبیه» معروف است و در آن عکس‌العمل ملت‌های زیر یوغ در مقابل اسارت معنوی آنان منعکس گردید. نمایندگان این نهضت فرهنگ قدیمی ملت خود را در برابر فرهنگ عربی قرار می‌دادند. مثلاً «شعوبیه» ایران داستان‌ها و اساطیر کهن را جمع می‌کردند. کتاب‌های قدیمی ایران را به زبان عربی ترجمه می‌نمودند، آرمان‌ها و تمثال‌ها و مضامین اوستا و سایر کتب دینی زرتشتی را در اشعار خود مورد استفاده قرار می‌دادند. در نتیجه نهضت وسیع آزادی‌طلبانه به خاطر استقلال فرهنگی و اقتصادی و سیاسی، ایران شرقی و قسمت عمده آسیای میانه توانستند عملاً استقلال مملکتی و تابعیت عرفی از خلافت عرب را تحت حکومت سامانیان کسب کنند. لیکن به علت شرایط و اوضاع خاص تاریخی دولت سامانیان نتوانست مدت زیادی پایدار بماند.»

«انتشارات شاهنامه»

«ادامه دارد»

«فردوسی و ایران» که در نخستین جلد از کتاب «متن انتقادی و علمی شاهنامه‌ی فردوسی» توسط پدیدآورندگان این نسخه رستم علی یف و محمد نوری عثمانوف چاپ شده و برای آگاهی علاقه‌مندان متن کامل آن در این‌جا نقل می‌شود:

* آن چه که بیان آن ضروری می‌نماید این است که در انتقال پیام پروفیسور رستم موسی اُغلی علی‌یف در این کتاب هیچ‌گونه تغییری داده نشده است و عین پیش‌گفتار از کتاب «متن انتقادی و علمی شاهنامه‌ی فردوسی» به کوشش: رستم علی‌یف و محمدنوری عثمانوف (نخستین جلد) برای آگاهی علاقه‌مندان به شاهنامه در این جا آمده است. خواندن دقیق و استفاده از بخش‌هایی که مربوط به منابع و مأخذ شاهنامه‌های خطی جهان می‌شود و نوع به کار گرفتن نسخه‌های خطی در تدوین شاهنامه‌ی چاپ مسکو با تأکید درخواست و پیشنهاد می‌شود.

فردوسی و ایران

«در سال جاری در ایران دو هزار و پانصدمین سالگرد کورش کبیر برگزار شده است. ایران یکی از کهن‌ترین کانون‌های فرهنگ جهان است: یادگارهای با عظمت بناسازی و معماری و شهرهای عظیم، که تاکنون چشم بینندگان را از حیث زیبایی و شکوه خیره می‌کنند و سهم نمایان دانشمندان با نبوغ ایرانی و بالاخره یادگارهای با عظمت فرهنگ و هنر و ادبیات که بر اثر نبوغ ملت زحمتکش ایران بوجود آمده‌اند، از ازمه دیرین موجب سرافرازی جهانی ایران شده‌اند - سرفرازی که شایسته هر فرهنگ و ادبیات هنر و خردمندی است.»

«اهمیت عظیم‌ترین یادگار فرهنگی و اشعار و ادبیات هنر ایران یعنی «شاهنامه» حماسه پرنبوغ فردوسی، حماسه‌ای که به طور طبیعی تمام اساطیر و داستان‌های حماسی ملی و تاریخ را دربرگرفته و به شکل واحد کامل تدوین و ترکیب نموده است، به مناسبت جشن دو هزار و پانصدمین سال کوروش کبیر به مراتب افزون‌تر می‌شود.

نظر می‌رسد در کتاب دیگری بوده و بعداً به این نسخه افزوده شده است، زیرا شیوه نگارش این هجوتامه کاملاً با متن کتاب مغایر است.

نسخه‌بردار این کتاب فردی است به نام:

* علی‌اکبر ولد محمد محسن ذکی الحسینی *

۱۷- شاهنامه‌ی فردوسی نسخه‌ی

خطی شماره Add. 26, 143 -

کتابخانه‌ی ملی بریتانیا - لندن

مشخصات = ۲۷۲ صفحه مقابل هم که در مجموع ۵۴۴ صفحه می‌شود. قطع کتاب = ۱۲×۹ اینچ، تقریباً برابر با ۲۰×۲۲/۵ سانتی‌متر می‌باشد. نوع خط این نسخه نستعلیق است که در چهار ستون کادربندی شده قرار گرفته است و در هر ستون نیم بیت و در مجموع یک خط افقی چهار مصرع (دو بیت) قرار گرفته است.

در هر صفحه ۲۵ خط شعر وجود دارد که طول هر یک از خط‌ها ۵ اینچ، تقریباً برابر با ۱۲/۵ سانتی‌متر می‌باشد. چنین به نظر می‌رسد که تاریخ استنساخ این نسخه در قرن ۱۸ میلادی بوده است.

از آنجایی که برای تهیه، بررسی، تحقیق، تطبیق علمی، تصحیح، تدوین و نگارش شاهنامه‌ای که هم اینک پیش‌روی شما است، از یک سو از نسخه‌های فراوان خطی و منحصر به فرد به عنوان مستندات اصلی و از سوی دیگر از تعدادی بسیار اندک از نسخه‌های چاپی بسیار معتبر به عنوان اسناد کمکی و مشورتی استفاده کرده‌ایم، لازم دانستیم تا مطالب بسیار مفید و علمی ناشران این آثار را که در مورد شاهنامه نوشته‌اند در کتاب حاضر نقل کنیم تا ضمن رعایت اصول امانت‌داری هم از آنان یادی کرده باشیم و هم از اندیشه و نظر آنان در مورد شاهنامه آگاه شویم. آن چه که ما را وادار می‌کند تا دست به این کار بزنیم از یک سو انجام وظیفه به عنوان قدرشناسی از کار سترگ این بزرگان است و از سوی دیگر بحث و گفت‌وگوی بیشتر و جامع‌تر درباره یکی از شایسته‌ترین و خردمندترین فرزندان فرهیخته‌ی خانواده بزرگ بشری و کتاب شگفت‌انگیزش.

متن زیر پیش‌گفتاری است با نام: